

1088

FIGYELMEZŐ

AZ

EGYETEMES LITERATURA' KÖRÉBEN.

Schedel

KIADÓ SZERKESZTŐK

SCHEDEL ÉS VÖRÖSMARTY;

SZERKESZTŐ TÁRS

BAJZA.

NEGYEDIK ÉV.

1840.

PESTEN,

az Athenaeum' kiadó-hivatalában.

Zöldfa-utca, 267. sz.

REVISED

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

OF THE

UNITED STATES

OF THE

UNITED STATES

OF THE

UNITED STATES

FIGYELMEZŐ

AZ EGYETEMES LITERATURA KÖRÉBEN.

Kiadó szerkesztők

SCHEDL, VÖRÖSMARTY. szerkesztő társ **BAJZA.**

NEGYEDIK ÉV

Pesten.

Januárius' 7. 1840.

1. szám.

Tartalom. Hazai literatura. Egy pillanat mult évi literaturánkra (D. Schedl F.). — Történettudomány. Gévay' oklevélgyűjteményének harmadik kötete (Abavári). — Külföldi literatura. Flamaud literatura: Oroszország 1838 (S. F.). — Magyar tudós társaság. — Necrolog (Tanárky Sándor †). — Literatúrai mozgalmak.

HAZAI LITERATURA.

Egy pillanat 4043 mult évi literaturánkra.

Az ezer nyolczszáz harmincz kilenczedik évet örvendve számíthatjuk literaturánk' termékenyebb és tartalmasb évei közé. Nem mint ha azt egyike vagy másika a' közelebb lefolytaknak, első rangu munkával v. épen munkákkal meg nem haladta volna: sőt illyet ez evben találni szintolly nehéz lehet, mint az 1838kiban volt: de mindig több- és többfelé forduló figyelme íróinknak itt is ott is hézagokat pótlott v. kezdett legalább pótlani; a' tudományos munkázkodás növekedő önállóságot, a' szépliteratúrai nagyobb gazdagságot mutat. Nem kis része a' jobb elmeszüleményeknek még folyvást az időszak-iratokban van ugyan letéve; de külön munkát is, figyelemre méltót többet vettünk e' tizenkét hónap alatt, mint az előbbieken, 's általában a' tartalmasság és megnyiség közt kedvezőbb arány jelentkezik.

A' figyelemre méltóbb dolgozatoknak a' felvett rend szerint felszámolására átmenvén:

A' nyelvtudomány az academia által jutalmat nyert e' rendbeli pályamunkák' második kötetével szaporodott¹⁾, mellyben D. Engel József és Nagy János nyelvünk' tiszta gyökeiket igyeksenek előállítani, 's az utóbbi kivált a' milly józan úton, gyakran olly szerencsével is. Különös figyelmet érdemel nyelvtanaink között Szász Károlyé: „Magyar nyelvtudomány“, az általa megindított Parthenonban, önálló critical szelleménél —, Széchy Ágostoné: Elemi magyar nyelvtan, [40]*) helyes módszerénél fogva: 's mind kettőt ez okból nyelvtudományunkra nézve valóságos nyereségnek tekinthetjük. Gottvald é második kiadásban jelent meg²⁾. Német grammaticát a'

¹⁾ L. Figy. 1839. 613, 635, 645 's köv. szel. —

²⁾ Az illy [] zárjelek közé foglalt 38. vagy 40. szám azt jelenti, hogy az illető könyv czímen 1838 v. 1840 áll, noha az 1839ben jelent meg, vagy érkezett Pestre.

³⁾ U. ott, 751. sz. —

tanuló ifjuság' számára a' nyelvtani mezőn már dicséretesen ismeretes Toepler Edvárd adott; latint, névtelenül, ismét Szász Károly, Latin-nyelv-tudomány [38], Edvi Illés Pál: A' latin nyelvtudomány' elemei [40], és Bocsor István: Latin nyelvtudomány lépcsőnkénti gyakorlatokkal, első folyamat. — Péterfi Albert Az ékesenszólás' vagy rhetorica' elemeit adta ki, a' romai nyelvre alkalmazva, a' tanuló ifjuság' 's közönséges leczké' számára.

Szép tudományi különrendszeres munka nem jelent meg; de Kis János' Soproni Estvéi' első kötete ¹⁾ több ide tartozót foglal magában.

A' philosophiai literatura, úgy látszik virágzásnak indul. Előzményekül tekinthetők Köteles Sámuel Philosophiai Anthropologiája, D. Taubner Károly' historico-critikai vizsgálata: A' lélekeszméről ²⁾, Czibor Ferenc' programmája A' philosophia' szükségességéről ³⁾. Szontagh Gusztáv, Propylaumaiban a' magyar philosophiához ⁴⁾, critical vezérfonalat nyújt az eddigi philos. mód- és rendszerek' tömegébeni eligazodhatásra, 's a' főbb iskolák' historiai ismertetése után egyenesen az általunk elfoglalandó álláspontot mutatja ki. Elenyák György Elvtant adott Krug' szellemében; végre Csatsko Imre Bevezetést a' természeti jogba és tiszta általános természeti jogot ⁵⁾.

D. Mocsy Mihály' Elmékedései a' physiologia' és psychologia' körében tekintettel a' polgári és erkölcsi nevelésre, átmenetet képeznek a' philosophiai-anthropologiai vizsgálatoktól a' neveléstudományhoz, mellynek mezején rendszeres munkát ez évben ugyan nem vettünk, de több elemi-oktatásit és ifjuságíratot, mellyeknek szinte érzékeny szükségét láttuk. Ilyenek pedig Vajna ⁶⁾ és Warg ⁷⁾ olvasástanító könyvecskéik, mindkettő az új, 's egyedül célirányos hangoztató módszer szerint; továbbá Flóri' könyve Bezeredy Amáliától [40] ⁸⁾, Beöthy Zsigmond' Beszélytára, az Erény' ösvénye Nagy Márton által kiadva, 's Horváth Zsigmondtól az Elmederítő, szívképző és characterfestő történetek: mindnyája, bizonyos lépcsőzet szerint,

¹⁾ L. Figy. 517, 521, 545 's köv. szel. — ²⁾ U. ott, 661 szel. — ³⁾ 587. sz. — ⁴⁾ L. 580. — ⁵⁾ L. 809. sz. — ⁶⁾ 390. sz. — ⁷⁾ 745. sz. — ⁸⁾ 734. sz. —

igen czélszerű 's tanulságos gyermek- v. ifjú olvasmány. Ide tartoznak még a' Kalászok az élet köréből, Kornmann után, erkölcsi és vallásos iránynyal.

A' hittudomány' oltárára Guzmics hordta a' legszebb gyümölcsöket mind halálaig: Egyházi Tára ¹⁾ t. i. ez évben is járt, Briedl Fidél által befejezve. De így e' szaknak, mint tudománynak, jelennen legalább, nincs időszaki képviselője, mért a' Szion alig fogja maga is magát annak tartani. Vegyes czikkelyeket még a' Rozsnyói Egyh. Töredékek ²⁾ 's a' pesti nevendék papság' magyar iskolája' Munkálatai (Vid. k.) hoztak. Nagy hézagot pótlott Szaniszló József *vallástani* literatúránkban testvére Ferenc' jeles Doctr. rel. chr. magyarisításával: A' keresztény catholica religio' tudománya, első köt. Köszönetre méltó adománya ugyan attól a' Bibliái történetek Stapf után ³⁾. Fenczy János Galura Jánosból a' sz. miséről tanítványt adta. Végre az egyházi szónoklat iránt, melly Horváth Jánossal és Májor Józseffel támadt ismét felhaltaitól, legközelebb Szalay Imre' gyűjteménye által keletkezett több figyelem, nagyobb gond; de minthogy e' félben hagyott beszéd-tárnak folytatója nem akadt, egyenként kénytelenek a' fellépni szándékozók beszédeiket adni (az Egyh. Tár is csak kivételkép adván helyt ez osztálynak): ez úton pedig a' nagyobb rész nem csak közönség elébe, de jóformán bibliographiai lajstromainkba sem jő, mit csak sajnálnunk lehet. A' lefolyt évben, mint a' Figyelmező' bibl. czikkelye mutatja, e' beszédek' száma, mennyiben tudomásra jöttek, szaporodott a' cath. és protestansok' részéről; külön pedig, amazoktól b. Szepesy Ignác', P. Gasparich Kilit ⁴⁾ egyh. beszédek' első kötetit vettük; emezek közül Szász József és Pap István' predikációikat, valamint az Erd. Predikatori Tár' ohajtott folytatását is, u. m. a' IXd füzetet. Egy hasonló, egyenesen a' pastoralis theologiának szánt cath. folyóirat nem kevéssé fogná az újabb időkben elég jól indult egyh. szónoklatot folytonos buzdítás és példánydolgozatok által előbbre vinni. — Bibliái fordítást egyet vettünk, t. i. a' *Predikátort*, az Egyh. Tár mellett.

¹⁾ L. XIII. füz. 828. sz.; a' XIVdikről ez idén lesz meg szo. — ²⁾ L. 367. sz. — ³⁾ 719. sz. — ⁴⁾ 629. sz. —

A' törvénytudomány' osztályában a' milly hasznos, úgy nyelvbeli jelesség' tekintében is valóságos nyeresége literaturánknak: a' Magyarhoni magános törvénytudomány' elemei, Kövy után Fogarasi Jánostól¹⁾. Egyed-irati dolgozatok: A' szabad kir. városok és polgárainak országtörvényes igazai, egy névtelentől²⁾, és Kulifay Vendel' Tagosztály-kulcsa. Szalay László' Themiséből ismét csak egy kised (3-d.) füzet jelent meg, de tartalomdús és főkép korszerű. Mi annak oka, hogy e' prókátorok' hazájában első és egyetlen törvénytudományi folyóiratunkból évenként csak egy füzet láthat világot? — A' kö-zrendészethez tartozólag két országos figyelmet érdemlő tárgy hozatott szőnyegre: a' takarékpénztári ügy, Fáy András —, 's egy magtári egyesület' terve, Kecskemétnek néhány hőkeblű fia által.

D. Schedel F.

(Folytatása következik.)

Történettudomány.

Urkunden und Actenstücke zur Geschichte der Verhältnisse zwischen Österreich, Ungern, und der Pforteim XI. und XVII. Jahrhunderte. Aus Archiven und Bibliotheken. — Gesandtschaft König Ferdinands I. an Sultan Suleiman I. 1532—1533. Wien, in Commission bei Schauburg und Comp. Gedruckt bei A. Strauss's sel. Witwe 1838. 4r- 156 z.

A' nagy szorgalmú Gévyay harmad füzetét tárja elénkbe ritka jelességű oklevélgyűjteményének; fokonként nevelve figyelmünket a' közlött darabok' mind érdekességével mind újdonságával. Két elsőbb füzete mulattató volt, olykor mosolyra fakasztó, mint valamely ügyesen szerkesztett színmű. Ibrahim basa' annyira sztambuli daczos feleseléseinek nem teremtének ajkára akaratlanul is egy mosolygó redőt, bár kedélye a' mohácsi gyásznapi fekete fátyolába burkolt éveken me-rengjen. — Itt hirtelen felvonatik előttünk a' kárpit, hideg komolyság lengi át a' játékszínt, 's Gritti, Zárai Jeromos és Ibrahim basa könnyű lapdaként játszsák kézzől kézre az Árpád' véres verejével szerzett hazát, míg a' mély gondolatokba merült néző csak olykor jajdúl fel a' tetemek' veloít megrázó darabon.

Zárai Jeromosnak jutta a' szerencse, mit

¹⁾ 401. sz. — ²⁾ Czime 349. sz.

az előtte járó követői Ferdinandnak, szép mennyiségű aranyok' ígérete mellett sem közelíthetének meg, főként a' keleten kifejtett körülmények' rúgója' segédelmével, sebes gondolatként, 1533ki január' 10kén Konstantinápolyba megérkezte után csak alig egy hét alatt, megengesztelni Szulejmant a' fogadott-apat, fogadott-fiához Ferdinandhoz, a' fogadott-bátya Ibrahim basa' közbenjárásával, vagy mint maga elbizottan szereté hánytatni, egyedüli hatalmával, Esztergam' kulcsaiért.

Csonka a' jelentés, melly e' nagy tárgy alkudozás' rendét előadja, így az előselekvények előttünk elrejtetvén, Zárai Jeromos csak azon időtől hagy kártyájába pillantanunk, midőn fia Vespasián, egy a' porta által hozzá rendeltetett esauszal részint a' béke' hírért meg-vinni, részint azért indult útnak Ferdinandhoz, hogy ez a' Zárai Jeromos előadásainak 's tetteinek az ő akaratjából 's meghagyásából voltát, Esztergam' kulcsai' átadásával pecsételje.

„Im a' kulcsok“ monda Zárai Jeromos május' 25kén, átnyútvája azokat Ibrahim basának, fia' megérkezte után, — „mellyeket te 's a' törökök' császára, uram a' király' hitének 's állhatatosságának pecséteül kívántatok“. — „Erre, mond a' tudósítás, a' basa elmosolyodott 's fejével intett, tartaná meg azokat magánál. Aztán az ajándékot adá át Jeromos mellyet a' király küldte számára. Ez azt a' legnagyobb örömmel fogadta, háromszor megtekintette, 's köszönetet mondva tevél. — A' királyi felség, tevél hozzá Jeromos, testvéri szeretete jeléül küldi azt, mert őt bátyjává fogadta 's vele legbelsőbb egyetértést kíván folytatni“. (Quia Maiestas Regia ipsum assumpsisset in fratrem seniore: et quod M. R. desyderaret habere intrinsecam intelligentiam cum ipso Bassa).

Schepper Cornél, kit Károly császár csatola maga részéről a' követséghez, de úgy, hogy ez Ferdinandtól küldetését tettetné, így adá elő ennek izenetét május' 27kén Ibrahim előtt: „Ferdinánd király, megértvén mikről ő Zárai Jeromos tudósította, meghagyta nekünk (Scheppernek és Zárai Vespásiánnak) esede-zünk bátyjánál Ibrahimnál, vegye tekintetbe mind öröködési jogát, mind a' nagy császár' ígéretét és ajándékozását, mit Jeromos, ki előtt az történt, megírt a' királynak, 's legyen segéd egész Magyarország' megszerzésében.

Az alkudozás közben Mária királyné' öz-

vegyi jogáról 's hitbéréről történvén szó: „Ha — mond Ibrahím, — még csak egy órát késik vala, kezünkre került volna. Mi ha megtörténik, uram egész tisztességgel sőt mint saját hűgával bánt volna vele, mert ő különösen érzékeny szívű az asszonyok iránt. De essék bár maga Lajos király mint ellenségünk kezeink közé, minden tisztelettel viseltetünk iránta, mert az a' valóban fejedelmi, megbocsátani a' meggyőzötteknek, és csak míg forrásában van a' harez, tenni mindenkinek, valami tehető. — Ti bölcsen cselekesztek hogy velem nyájasan (dulciter) egyezkedtek, mert nagy a' különbség a' lágyan 's a' keményen ejtett, azon szó között. — A' nyelv kicsiny része az emberi testnek, de legnevezetesebb. Lehet-e ezekenél emberségesebb szavakat kívánni egy győzödelmes hódító' szájából! — Mennyire más-képen hangzanak a' dölyfös, bensőleg rosz Gritti' hánytatásai:

„Híre van — úgy mond, — hogy én magának kérem Magyarországot, de ez nem igaz. Haljak meg mint a' kutya (moriar ut canis) ha valaha illyesmit akartam, vagy most is akarok“. Rágalmait szórva ezután a' magyarok ellen, gonosz, hűtelen, hajthatatlan nemzetnek mondá, 's folytató: „A' pozsonyi gyűlés' kezdetével hozaték indítványba, hogy János király szóba ereszkednék Ferdinánd királylyal. Én ezt, igaz, ellenzém, hogy meggátolnám a' török' gyantáját, 's nem lehet annál bölcsőbb tanács, miként én magam találkozzam Ferdinándal. — Mert én, — mond hatalma' hosszamas-gasztalásai között, — jó keresztény vagyok, 's úgy akarok meghalni miként illik egy jó keresztényhez, — mi ha nem vagyok, olly igaz mint isten az égben, hogy most egész Magyarország a' török' birtokában volna, szán-csákok igazgatnak azt miként Bosznát, Hercegovinát 's egyéb részeket, — lehetetlen lett volna azt többé kezeikből kiesikarni, és sem a' Ferdinándé, sem a' Janosé, hanem az övék volna most. Különös nagy kegyelme istennek, hogy nekem illy hatalmat adott a' török' nemzetnél, millyennel soha még keresztény nem birt vala nálók, — én általam tartatott meg Magyarország“ stb. —

„Ha ő Felsége, — monda Julius' 15kén — nekem hinni akar, ne legyen kétsége, egy jó es hű szolgát fog bennem nyerni, — de ez iránt csupán ő Felségével kívánok szólni, ezért örömet elmegyek egészen Bécsig Felségé-

hez, 's mondandok neki olyakat, mik kedvesek 's hasznosak lesznek ő Felségének. — De nem akarom semmi mód' hogy erről valamit tudjanak a' magyarok. Nem kívánok legkisebb alkuba is ereszkedni ezen hajthatatlan, hűtelen nemzettel; — mert nincsen csak egy magyar is az ő Felsége részén, ki szolgálatját nem ajánlotta volna János királynak is, és hogy a' János' felekezetebeliek is ugyan ezt tevék a' fenséges Ferdinánd királynál, saját leveleikkel 's pecséteikkel bizonyíthatom. — Ha ő Felsége velem egy harmad személy által kíván egyezkedni, csak arra kérem: ez ne legyen magyar, ez ne legyen makedon“.

„Mit ő Felségétől kérni akarok, — folytató —, 's mit eddig elhallgattam, csak ez: hogy ha az én könyörgéseimre legkisebbet is hajt ő Felsége, 's ha én tölem hasznos jó szolgálatokat vár, vesse meg Nádasdy Tamást, és őt ne segítse, sőt még kedvesb dolgot cselekednék nekem, ha kezembe adhatná. — Mert ez az ember annyira háladatlan én hozzám, hogy őt meg nem bosszúlnom, akarnom sem lehet. Én őt mint meztelent, gyámталant három egész nap rejtgettem saját sátoromban, megtartám életét, felmagasztalám, helytartómmá nevezem, majd kincstárnokká 's elővé egész országszerte, — és mégis ő János vajdával tartott tanácsban magára vállalta, hogy engem kivégez. — Ezt tehát én el nem feledhetem, — és nem kérek semmit, de semmit egyebet ő Felségétől“. (Vége következik). *Abavári.*

KÜLFÖLDI LITERATURA.

1. Jelenkorunk két nevezetes tüneményt mutat a' szellemvilágban. A' falak, mik eddig a' népeket elválaszták egymástól, leomlottak, élénk közlekedés hordja végig az eszmék' zászlait kelettől nyugotig, 's a' világliteratura' fogalma soha sem állt közelebb létesüléséhez, mint most. De e' mellett 's egy részint épen a' szellemi öszveolvadás' megelőzésére, részint a' politikai események' következtében, a' népi 's a' nemzeti elem mind nagyobb és nagyobb tiszteltetést szerez magának nem csak e' vagy ama' haza' tagjai, hanem a' külsők előtt is. Illy hatások által és között indultak élénkebb virágzásnak, a' svéd, dán, hollandi, cseh, lengyel, orosz, magyar, szerb stb. nemzeti literaturák, azon világos eszmélettel, hogy ha e' feyyver használatlan marad, az óriási lépések-

kel haladó első rangú nemzetek' vonzó erejének maholnap képtelenek lesznek ellentállani, saját övéjük elveszend ama fő literatúrákban, 's ezekkel népiségök, 's evvel ismét nemzetiségök 's végre nemzeti létök is. Mert a' szellemi forradalmak hatalmasak, elnyelőbbek, mint vas és tűz.

Egyike a' legkésőbb ocsulóknak a' belga nemzet, melly népből nemzetté kétség kívül csak önállósága' kivívtaival lett. 'S alig volt meg ez, valamint az előtt a' hollandi elemmel küzdött, de csak hogy a' hatalmas francia szellem' zsákmánya legyen, úgy most mind e' két erő ellen visszataszító erőt fejt ki, sajátot, 's azért zengét bár még most, de hatalmasat következeiseiben, 's maholnap nemzeti-ségének kétségkívül legerősebb védét.

Egy külföldi lap a' következő híreket hozza Belgiumból. „Egyik örvendetes eredménye a' Holland és Belgium között létesült békének legközelebb a' flamand nyelv és literaturai emlékek iránt ébredező buzgósága. A' hollandi nyelvvel olly rokon flamand, hogy a' külföldi alig képes a' két dialectust megkülönböztetni, Belgiumban, részint a' Holland iránti ellenszenv, részint a' Franciaországgali rokonszenv miatt, különösen az 1830ki események óta annyira el volt mellözve, hogy nem csak az országos szószékről 's a' magash társaságból egészen eltűnt; hanem a' francia újságok' lassankénti elterjedése, vallon predikátoroknak flamand közönségek közti alkalmazása, 's a' hadi seregek egészen francia rendezete által az alsóbb rendek közt is megfogyott, 's kiveszéssel fenyegetőzött. Hogy az anyanyelv' illy elhanyaglása csupa külföldkedésből a' flamand belgáknak épen nem szolgált becsületökre, a' jobbak közülök átlátták; de a' politicalai szenvedély elnyomta a' szózatokat, mik ama' nemzeti emlékek' fentartására meg akartak zendülni. Csak legújabbban, 's mióta Leopold király, ki — mint német előtt a' flamand ügy természetesen kedves volt, bizonyos részvételt mutatott illy nemü törekvések iránt: nyomosabban lép fel a' nemzeti elem' tisztelete is. Sőt a' király egy külön biztosságot is nevezett ki, melly a' flamand helyesírás' egyszerűtésével foglalkodjék, 's ez e' tárgybeli véleményét már közzé is tette. Mint a' hollandi, úgy a' flamand nyelv is németalföldinek (nederduitsche taal) bélyegeztetik, 's ez által e' dialectus' viszonya a' felnémethez

(Hochdeutsch) magától megalapítottatik. Különösen a' diphthongusok' írása, valamint az I és Y használása eddig igen önkénytes volt: a' biztosság' javaslatai segítenek a' bajon. A' papság késznek nyilatkozott ez írásmódot a' mostantól nyomtatandó énekes és imádságos könyvekben elfogadni. Létezik már egy kis kör több igen figyelemre méltó flamand költőből is. Ezek közül megnevezzük *Prudent van Duyset*, ki „vaderlandsche Poezij“ cím alatt három kötet lyrai költeményt adott ki, mellyek közt egy nagyobb „Egmont gróf' halála“ a' flamand társaság által tiszteletjuttalommal koronáztatott meg; — *Ledeganckot*, kitől „Bloemen mijner Lente“ (Tavaszon' virágoi) jelentek meg; *van Acker* asszonyt, ki szinte egy kötet verset adott ki: „Madelieven“ (Százszorszépek) cím alatt. A' prósaírók közül Willems, Visschers, Lambin, Snellaert neveztetnek. A' német romantica' befolyása valamennyi újabb flamand költőknél észrevehető, a' mennyiben t. i. nem csupa francia themák' dolgozásait adnak, vagy a' görög és romai mythológiához folyamodnak, mint elődeik: azonban e' befolyást sem első kézből vették, hanem a' franciaiak' közvetítése által, öntudatlanul is német mezőre vezettettek vissza“.

2. „A' moszka közoktatási minister' hivatalos tudósítása szerint 1838ban Oroszországban 893 munka nyomtatott, mellyek összesen 10,918 nyomtatott ivre mennek; köztök eredeti munka 777 van 's 116 fordítás 1837ben 866 munka jelent meg, t. i. 740 eredeti, 's 126 fordítás, 9677 iven. A' felebbi összeghez jó még 51 folyóirat 4447 iven, úgy hogy az 1838ban megjelent munkák' száma 944et tesz. Az eredeti munkáknak a' fordításokhozi felette kedvező arányából, melly már több év óta egyforma marad, méltán a' moszka literatúrának önállásra törekvését lehet következtetni. Hasonlókép a' csupán mulattató munkák' fogyása, 's a' tanító-könyvek' szaporodása vétezik észre, kivált az orosz történet és földírat' körében. A' folyóiratok' száma az utóbbi években nagyon csökkent, 1835ben még 83 jelent meg. — Külföldről több mint 400 ezer kötet vitetett be“.

S. F.

Magyar tudós társaság.

Az academia' Xd. nagygyűlése f. évi nov. 16tól 25eig tartott 9. üléseiben végezte el szokott eszt. foglalatosságait; t. i. könyvkiadási, úgy szó-

tármunkálati és nyelvrégiségek' gyűjtése iránti gondoskodását, a' jutalmak' elitélését, újak kiti-
zését, új tagok' választását 's több belső dolgai el-
rendelését. Azokon kívül, mik a' közülésben elő-
terjesztett 's több hazai lapban megjelent közü-
lési titoknokai előadásból már is tudva vannak, ez uttal
még következők tételnek közhírré: I. Az Evköny-
vek 4dik kötete, a' társaság 1837—39ki történetei
's értekezéseivel, sajtó alá adadni rendeltetett,
úgy, hogy annak első darabja 1840. a' 2dik 1841-
ben adassék ki. — II. Köszönet szavazatot azon
testületek 's egyes hazafiaknak, kik a' társaság'
megbízott r. tagját Döbrentei Gabort magyar nyelv-
régiségek' keresésében segítettek, 's a' társaság'
gyűjteményt önmásolt v. másoltatott darabokkal
neveltek, millyenek: gr. Csáky Károly igazgató
tag, Czinar Mor pannonhegyi főapátsági titoknok,
Engel Sándor szepes vmegyei főjegyző, Fabriczy
János Szepes vmegye földmérője, Fabriczy Samuel
lev. tag, Fedák Pál jászai conventi jegyző, gr. Ká-
rolyi György ig. 's t. t., Kovács Tamás benedict.
főpát, Miskolczy István jegyző, Pecczely József
rt., Pinter Mihály ügyvéd, Richter Aloiz jászai
prépost, Süttő József győri örkanonok, Szidor An-
tal premonstrati kanonok, Waltner László lt., Zsol-
dos Ignác rt. — III. A' magyar szimutár' cze-
lirányos nevelésére megbízott küldöttseg jövő aca-
demiai évre is meghagyatott munkálkodásában, 's
tagjaihoz meg Gaal József lt. adatott. — IV. Az
1840re kiírt drámai jutalomra beérkezendő vigjá-
tékok' megbírlására szavazati többséggel ismét Fáy
András es Schedius L. tisz. Bajza József, Czuz-
czor Gergely es Vörösmarty Mihály rendes tago-
kat biza meg. — V. A' tagajánlasi ívek' felol-
vasatása után választásokhoz fogván a' társaság.
köv. tudos hazafiak soroztattak a' társaság tagjai
köze: I. Tiszteleti tagok: Deák Ferencz tbiro 's
Zala vmegye orsz. követe, b. Eötvös József, ti-
szamelleki kir. ker. tabla tisz. bírja 's acad. lt.;
Stáhl Ignác kir. tan. es egyetemi prof; 2. A'
philosophiai osztaly vidéki rendes tagjai közt Nyi-
ry István' halála által támadt üres helyre: Szon-
tagh Gusztav nyug. es. kir. kapitány 's acad. lev.
tag; 3. L. velező tag, számszerint tizenkettő, u.m.
Balla Károly, ns Pest vmegye' esküttje, kapita-
nya 's tbiro; Bertha Sándor, hit. es acad. rendes
ügyész 's tbiro; Bridt Fidel, sz. Benedek rendebeli
aesthet, paedag. es diplom. prof. Bakonybelben;
Csatsko Imre, győri acad. törvenyprofessor 's tbi-
ro; Erdélyi János, nevelő; Garay János; Horváth
Mihály, philos. dr., váczai megyei ald. pap. 's ne-
velő; Kiss Bálint, esperes es szentesi ref. pred.;
Kiss Ferencz h. ügyvéd 's tbiro; Lukács Moricz,
Pest vmegye' aljegyzője 's tbiro; Szabó István
guszonai plebános; es Vecsei József, debreczeni
ref. colleg. philos. prof. — VI. A' társaság' pénz-
gyűjteményének a' köv. academiái ev' lefolytában
rendezése es felállítása határozatott. VII. A' könyv-
tart e' gyűlés alatt neveltek: b. Josika Miklós Re-
gényei 1—3 (2ik kiadásban) es 9—12 kötetivel,
Boesor István pápai prof. latin nyelvtudománya el-
ső kötetével, es Pecczely József prof. 's rtag, né-
hány érdekes alkalmi munkácskával. — VIII. A'

kézirattár számára Stettner György rt. b. Amade
László kilencz rendbeli eredeti leveleivel kedves-
kedett. — IX. A' természetiek tárat Kubinyi Fe-
rencz tbiro es Zipser dr. prof. egy magyarországi
orycto-geognosiai gyűjtemény' 2dik századával ne-
veltek. — X. A' régiséggyűjteményhez: Karácson
Mihály lt. Buda, Vác, Komárom es Győr városok'
régí olajképek' ajándékával járult. — Az igazgató
tanács tagjai a' fenálló országgyűlés miatt elegendő
számmal meg nem jelenven, csak tanácskozá-
s ülés tartatott, mellyben elöképen egyedül az elha-
laszthatlan tárgyak inteztettek el. Pesten, a' kis
gyűlésből, dec. 23. 1839.

D. Schedel F., titoknok.

Necrolog.

— Mult évi dec. 29ken vesztette el az aca-
demia hadtudományi rendes tagját, nyug. kir. ör-
nagy *Tanárky Sándor*, egy. tudományos művel-
sege, szakbeli avatottsága, hazafi érzese 's min-
den tekintetben tiszteletre méltó jellemmel fogva
beesült férfiút, díszet az intezetnek, mellynek mun-
kásságát szentelte, barátjainak örömét. Súlyos be-
tegség ölte meg, ötvenöt esztendő korában, a'
hosszabb életre olly igen méltot, közepén azon
pályának mellyre már ez előtt harmincz évvel meg-
hivatott feás. Nadorunk' bizodalma által, ki vele
a' felkelt magyar nemesség' gyalogságának hadi
regulamentumát dolgoztatta ki (1809); mellyen
mint a' becsűhelyi es. hadi academiában tanítóké-
pen jeleskedett; 's legújában, számos hadi érde-
mei után saját kérélmere nyugalomba tételvén, az
academia' kebeleben, mint egy stratégiai munka'
szerenéses magyaritoja, 's a' magyar hadtudomá-
nyí szotar inditványozója es megkezdője, ifjú er-
vel buzgalkodott. Elhült tetemeit fenyves hadi kar
's az academiá helybeli tagjainak serege követte
valóban meg kora sirjához, miután Török Pál pes-
ti ref. pred. koporsója felett meghato lelkes beszéd-
del ünneple emlékeztet. Aldas hamvaira!

S. F.

Literaturai mozgalmak.

— Pesten, Trattner-Károlyi' bet. es költs.
megjelent: *Egy egész esztendőre szolgáló erede-
ti közérthető keresztény predikációk*, mellyeket
az augusztai vallástetelt tartó evangelicusoknál
szokásban levő vasárnapi es innepi evangeliomok-
ra készítet es mondott; mostan pedig cathedrai
hasznovetelre leginkább kiadott *Edvi Illés Pál*,
nemes-lömölki ev. pred., m. t. t. tagja stb. N8r.
I. darab, VI es 154 l. II. db. 148 l. Kövte ára
2 ft ep.

Pápán, a' ref. a' főiskola' bet. készült: *Az
asszonyi nemnek vallási felvilágosodásra való
kötelezetése*. Közönséges (?) predikáció mellyet
1839. sz. Háromság után XIX vasárnapon a' hely.
v. köv. totvázsonyi gyülekezet előtt elmondott 's a-
zonnal, nemelly bővítéssel közre bocsát *Német
János*, totvázs. ref. pred. 8r. 35 l.

Nyomatik Budán a' magyar kir. egyetem' betüivel.